# PRACTICA JUDICIARĂ ÎN MATERIA PROTECȚIEI DREPTULUI PACIENTULUI SUB ASPECTUL ACCESULUI LA SERVICII MEDICALE

*Inna SOȚCHI*
**CZU: 347.15/.17:[342.7:616-082]** inna.sotchi@bsp.md

Republica Moldova a ratificat la 30.12.1998 Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale [1] al ONU. În articolul 12 din Pact, statele părți recunosc dreptul pe care îl are orice persoană de a se bucura de cea mai bună sănătate fizică şi mentală, pe care o poate atinge. Măsurile pe care statele părţi le vor adopta în vederea asigurării exercitării depline a acestui drept vor cuprinde măsurile necesare pentru a asigura: a) scăderea mortalității noilor născuți şi a mortalității infantile, precum şi dezvoltarea sănătoasă a copilului; b) îmbunătățirea tuturor aspectelor igienei mediului şi ale igienei industriale; c) profilaxia şi tratamentul maladiilor epidemice, endemice, profesionale şi a altora, precum şi lupta împotriva acestor maladii; d) crearea de condiţii care să asigure tuturor servicii medicale şi un ajutor medical în caz de boală.

La 01.01.2009 Republica Moldova ratifică Convenția Europeană nr.1997 din 04.04.1997 pentru protecția drepturilor omului şi a demnității ființei umane față de aplicațiile biologiei şi medicinei (convenția privind drepturile omului şi biomedicina), în temeiul acesteia fiind stabilite criteriile esențiale privind prestarea serviciilor de sănătate, cum ar fi accesul echitabil la îngrijirile de sănătate, obligaţiile profesionale şi regulile de conduită ale participanților. Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăților Fundamentale de la Roma, la rându-i, a fost ratificată de țara noastră și a intrat în vigoare la 01.02.1998. În temeiul acestor acte, statul și-a asumat angajamentul la nivel internațional să asigure fiecărui individ acces la servicii de sănătate calitative. Acest fapt poate fi realizat doar prin crearea unui sistem medical sigur și viabil atât pentru medici, cât și pentru pacienți.

Potrivit *Studiului de evaluare a politicilor naționale în domeniul malpraxisului medical și asigurarea respectării drepturilor pacienților*

*în Republica Moldova* [2], la moment lipsa legii malpraxisului duce la lipsa încrederii medicilor față de sistem și, desigur, a pacienților. Atât timp cât nu există încredere, medicii nu vor raporta greșelile lor și le vor ascunde, le vor mușamaliza. Este nevoie de un cadru legal detaliat cu privire la cine și cum stabilește prejudiciul, limitele acestuia, contribuția instituției și cum se responsabilizează personalul vinovat. Potrivit opiniei autorilor lucrării *Malpraxisul medical, opțiuni pentru schimbări de politici în Republica Moldova* [3], domeniul malpraxisului medical urmează să conțină următoarele orientări:

1. Definirea malpraxisului medical și răspunderii persoanelor fizice și juridice care activează în sistemul de sănătate.
2. Asigurarea obligatorie de răspundere civilă și profesională pentru malpraxis medical;
3. Cadrul extrajudiciar de evaluare și constatare a cazurilor de malpraxis medical.

Potrivit opiniei medicilor chestionați, examinarea extrajudiciară a unor astfel de cazuri ar putea fi efectuată de către organul reprezentativ al medicilor – Colegiul medicilor.

Cu privire la organul reprezentativ al medicilor, Diana Păun, consilier prezidențial din România a menționat următoarele: *Colegiul are un registru unic al medicilor, specialităților acestora, există o evidență clară a migrărilor, a încălcărilor din domeniu, date foarte necesare pentru a ști să faci politici sanitare. Atât noi cât și dumneavoastră trebuie să avem o planificare coerentă a resurselor umane din sănătate tocmai pentru a răspunde nevoilor reale ale populației. Populația îmbătrânește, nevoile de sănătate se modifică. Natalitatea scade. Trebuie să ne orientăm paleta de servicii pe acele probleme care constituie într-adevăr probleme de sănătate publică. Să găsim soluții pentru fidelizarea personalului medical de a rămâne în țară* [4].

Evaluatorii în cadrul Studiului de evaluare a politicilor naționale în domeniul malpraxisului medical și asigurarea respectării drepturilor pacienților în Republica Moldova constată că se simte acut lipsa unui organ funcționabil de evaluare a erorilor medicale, a unui Colegiu al medicilor, care ar trebui să ofere unele expertize și consultanță în domeniul dat, în caz de necesitate și juriști sau avocați care să protejeze medicul.

Practica judiciară ne arată că, în majoritatea cauzelor, dialogul direct dintre medic și pacient este dificil, ori primul crede că este învinuit pe nedrept, iar cel din urmă se consideră nedreptățit de primul. Prin urmare, este imperativă implementarea în practică a Ordinului Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr.425 din 20.03.2018 cu privire la aprobarea Ghidului privind aplicarea procedurii de comunicare și consiliere a pacientului.

Toate aceste lacune duc la încălcarea în mod direct sau indirect a drepturilor pacientului. Acesta a devenit interesat să își cunoască drepturile în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală, astfel se observă cum cresc cazurile de malpraxis examinate de instanțele naționale. Acest fenomen este mult mai dezvoltat și are o istorie bogată în țările care au implementat măsuri potrivite în vederea garantării drepturilor pacientului.

În *cauza Iorga și alții împotriva României* [5] „Curtea reiterează că prima teză din art. 2 § 1 din Convenție obligă statul nu numai să nu provoace cu intenție moartea unei persoane, ci să și ia măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Această dispoziție cuprinde, de asemenea, în anumite circumstanțe definite, obligația pozitivă a statelor de a lua preventiv măsuri de ordin practic pentru a proteja individul a cărui viață este amenințată."

Accesul pacientului la tratamentul garantat în cadrul sistemului de asigurări obligatorii de asistență medicală nu poate fi formal și declarativ. Instanțele de judecată examinează cauzele privind malpraxisul medical având sarcina de a stabili dacă statul a făcut tot ceea ce era necesar pentru a preveni ca viața pacientului să fie supusă unui risc evitabil, asigurându-i la timp asistența medicală corespunzătoare.

În *cauza Panaitescu contra României* [6], Curtea constată că „...accesul reclamantului la asistență medicală gratuită, aşa cum era îndreptățit, a fost împiedicat de mai multe ori, acesta fiind constrâns de mai multe ori să facă eforturi constante şi repetate ca să primească tratamentul medical anticancer necesar în mod gratuit".

Reclamantul din speța sus-numită a suportat costul tratamentului, deși hotărârile definitive îi conferiseră dreptul de a primi medicamentele prescrise în mod gratuit şi prioritar. Executarea tardivă şi

parțială a hotărârilor, care obligau autoritățile statului să îi asigure în mod gratuit medicamentele recomandate de doctorii săi, a coincis cu deteriorarea sănătății sale, mai ales după ce reclamantul nu şi-a mai permis să suporte personal costul tratamentului. Deteriorarea a culminat cu moartea reclamantului. Pe marginea acestui caz, Curtea a hotărât că „statul a omis să prevină ca viața reclamantului să fie supusă unui risc evitabil asigurându-i asistența medicală adecvată conform dispozițiilor instanțelor naționale, încălcându-și obligațiile procedurale prevăzute la art.2 din convenție.” Prin urmare, accesul în timp util la tratamentul garantat este o condiție esențială pentru funcționarea sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală.

***Referințe:***

1. Pactul Internațional privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale al ONU, adoptat şi deschis spre semnare de Adunarea generală a Naţiunilor Unite la 16 decembrie 1966 prin Rezoluția 2200 A (XXI). Publicat la 30.12.1998 în *Tratate Internaționale,* nr.1, art.19.
3. Studiul de evaluare a politicilor naționale în domeniul malpraxisului medical și asigurarea respectării drepturilor pacienților în Republica Moldova.
4. *Malpraxisul medical, opțiuni pentru schimbări de politici în RM.* Institutul de Sănătate și Asistență Medico-Socială (ISAMS), 2011.
5. http://sanatateinfo.md/.
6. *Iorga și alții vs România,* nr. 26246/05, § 64, 25 ianuarie 2011.
7. *Panaitescu vs România*, nr. 30909/06 §§ 35-37, 10 aprilie 2012.

*Această comunicare ştiinţifică a fost elaborată în cadrul Proiectului de Stat „**Protecția consolidată a drepturilor pacientului în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală**", cifrul proiectului **20.80009.0807.30**, realizat în cadrul Centrului Interuniversitar de Drept Medical al Institutului de Cercetare şi Inovare, Universitatea de Stat din Moldova*.